

fige, at jeg har ikke været saa heldig at se, at de Herrer ere optraadte her som virkelige Talsmænd for denne Masses velforstaede Interesse, (Verg: Folket, ikke Masse), nuvel for Folkets, for den store Befolknings velforstaede Interesse. Det at fremsætte Fordringer, som man ikke kan gennemføre, at vække Forhaabninger, som ikke ville blive opfyldte, at udbrede Misnøje i Samfundsklasser, hvor netop Lykken beslaar i, at man med et noisomt og tilfreds Sind kan finde sig i, hvad man har, — det anser jeg for en blodig Forurettelse og ikke for en Optraeden af virkelige Talsmænd for denne Befolkning. Skulde da den simple Sandhed ikke endnu være gaaet op for Dem, at lige saa lidt som Arbejde eller Solskin alene kan bringe Kornet til mere end at gro paa Marken, men at det er det noisomme og tilfreds Sind, der lykkelig bringer Høsten til Hjemmet, lige saa lidt er det muligt for Dem, selv om de havde alle mulige Statsmagter i deres Hænder, at skabe en lykkelig Befolkning. Det er ikke ad denne Vej, at man udbreder Lykke i Befolkningen eller vinder Tillid hos de andre grundlovhjemlede Deltagere i den lovgivende Magt og de øvrige Statsmyndigheder. Naar de vilde stræbe efter at udbrede Kjærlighed og Tillid melle i de forskellige Samfundsklasser, saa vilde Enhver med Taknemlighed gaa med til ethvert Forsøg paa at forbedre Forholdene ogsaa for de Samfundsklasser, som de Herrer gjøre sig til Talsmænd for. Men ad den Vej, der hidtil er fulgt, sker det ikke (Kjær: Forsøg selv!) Jeg skulde gjerne være med til at gjøre et Forsøg, hvis de Herrer vilde gaa med; men jeg kan ikke se, at noget Forsøg paa at forbedre de omtalte Samfundsklassers Forhold er blevet understøttet af Flertallet; tværtimod, det bliver betragtet som et Indgreb i de Herreres velerhvervede Rettigheder, naar Nogen vil gjøre et Forsøg. Blandt de Uttvinger, der fremkom i gaar, var der en af det ærede Medlem for Aarhus Amts 1ste Valgkreds (Winther), som jeg ganske kan tiltræde. Han sagde: Ministeriet har for mig ingen som helst Betydning, naar det gjælder Fædrelandets Lykke. Det er fuldkommen rigtigt. Men jeg tror, man kan sige det Samme om Folkethinget. Folkethinget har ganske vist heller ikke Noget at betyde, naar det gjælder Fædrelandets Lykke. Naar de Herrer vilde identificere dem selv med Folket og Folkets Lykke, saa er det en Overvurdering af dem selv og deres Stilling. Det, er ganske vist, at Folkethinget kan være et vigtigt Middel til at arbejde og virke for Folkets Lykke; men det kommer an paa, hvorledes vi benytte vor Plads i denne Sal, og naar det ærede Medlem siger bestemt om Ministeriet, at det har Intet at betyde, naar det gjælder Fædrelandets Lykke, saa siger jeg, at det Samme kan anvendes paa Folkethinget. For mig maatte Folkethinget gjerne blive balsameret og henlagt paa det etnografiske Mu-

seum, naar jeg blot derved kunde frelse mit Fædreland.

Gulstein: Jeg tilstaar, at det har undret mig noget allerede i gaar, at denne Forhandling begyndte at antage en saa overordentlig høitidelig Karakter. Der var vistnok navnlig i gaar Aftes, men ogsaa i gaar Formiddags udbredt en saadan Elegi over det Døle. at man skulde tro, at vi stode overfor noget ganske Forfærdeligt, der maatte komme af den Afstemning, som ventes i denne Sag. Men jeg veed ikke, at der er nogen Grund til at vente noget Saadant. Jeg tror ikke, at denne Afstemning umiddelbart vil have saadanne Følger, og jeg tilstaar, at, naar jeg skal tillade mig at forklare denne høitidelige Stemning, som navnlig ogsaa gav sig Udtryk i den Tale, vi hørte af det ærede Medlem for Kjøbenhavn's 5te Valgkreds (Wille), er jeg noget i Forlegenhed. Det ærede Medlem var saa forfjellig fra, hvad han pleier at være. Den, om jeg saa tør sige —, vi have jo efter det ærede Medlems egen Anvisning Lov til at bruge nogen Kritik mod hverandre, — den Tone, der pleier at være over det ærede Medlems Foredrag, og som vi nyde i saa høi Grad, da han lige frist kom hjem fra det skønne Italien, havde aldeles tabt sig. Hans Tale forekom mig naervere at gjøre Indtryk af en ældre Lantes, der forebrager for sine yngre Nieceer og søger at afholde dem fra Verdens Leifindighed, og Slutningen af hans Foredrag var ligesom theologisk høitideligt, idet han talte om Omvendelse paa det Sidste og andre saadanne Ting, som man ikke pleier at høre, ikke i denne Sal i det Mindste. Jeg tror, jeg maa kunne forklare det af, at den ærede Forsamling har en Høielse af, at nu er Krisen begyndt, og at det er muligt at den vil kunne endes i Vinter. Dersom det er Tilfældet, og det haaber jeg, skulde det glæde mig. Al den er begyndt, er utvivlsomt, og det glæder mig i høi Grad. Jeg har altid længtes efter denne Krise saa oprigtigt som mulig; det har jeg aldrig gjort nogen Hemmelighed af, og jeg anser det for en Lykke, at den kommer frem. Hvor vidt den vil føre til Noget, er afhængigt af de Faktorer, der ere medvirkende til dens Løsning, og det er da beklageligt, at man maa begynde med at abstrahere fra een Faktor, nemlig Ministeriet. Det høie Ministerium deler Skæbne med alle de andre høie Ministerier, som vi have haft her i Danmark siden 1870, der alle have gennemgaaet tre Livsperioder. I den første Periode spørger man: Hvad mon Ministeriet vil? I den næste spørger man, om det overhovedet vil Noget? og i den sidste spørger man, om det overhovedet kan Noget. Den første Periode gennemgik dette Ministerium med særlig Glæde og Held, og jeg tror, at der er saa Ministerier i de senere Aar — og Forventningerne til Ministerierne have siden 1870 ikke været store, det skal jeg indrømme, —